SUOMEN ELINTARVIKETYÖLÄISTEN LIITTO

LISÄSELVITYS

9.12.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

TyV@eduskunta.fi

Viite: Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuuleminen 4.12.2024, valiokunnan lisäselvityspyyntö henkilömäärästä, jota lakiehdotus koskee

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta ja työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta, HE 100/2024 vp

1. Kaikki leipomoalan työntekijät saavat tällä hetkellä kello 22−6 välisenä aikana tehdystä työstä leipomotyölakiin perustuvan 100 prosentin yötyökorvauksen. Leipomoalalla työskentelee tällä hetkellä arviolta 5000 työntekijää.

2. Leipomoalan työntekijöiden nykyisessä työehtosopimuksessa, joka on voimassa 31.1.2025 asti, on sovittu 100 %:n yötyölisästä vain niille työntekijöille, jotka eivät tee vuorotyötä. Vuorotyötä tekevien työntekijöiden 100 %:n yötyölisä tulee siis tällä hetkellä vain leipomotyölain kautta.

On todennäköistä, että uutta työehtosopimusta ei enää vahvisteta yleissitovaksi leipomoalan työnantajien heikon järjestäytymisen takia. Jos työehtosopimusta ei vahvisteta yleissitovaksi, uusi työehtosopimus on normaalisitova, minkä piirissä olisi enää alle 40 % leipomoalan työntekijöistä. Yli 60 % alan työntekijöistä ei siis enää olisi työehtosopimuksen piirissä.

3. Jos leipomotyölaki kumotaan ja leipomoalan työehtosopimus ei ole enää yleissitova, yli 60 % leipomoalan työntekijöistä jää kokonaan pois yötyökorvauksen piiristä. Samanaikaisesti työnantajat todennäköisesti haluavat teettää nykyistä enemmän yötyötä.

4. Leipomotyölaki ei turvaa muuta kuin 100 % yötyökorvauksen kaikille leipomoalan työntekijöille. Yötyön vapaaehtoisuudesta työntekijälle on säädetty työaikalaissa. Tästä tosin saattaa olla tulossa tulkintariita työnantajapuolen kanssa vuorotyötä tekevien työntekijöiden osalta.

a. EK/ETL tulkitsee lakia niin, että muilta kuin vuorotyötä tekeviltä työntekijöiltä tarvitaan suostumus yötyöhön.

b. SEL:n tulkinta on, että kaikilta työntekijöiltä, myös vuorotyötä tekeviltä, tarvitaan suostumus yötyöhön. Työehtosopimuksen 26 §:ssä SEL:n ja ETL:n yhteinen tulkinta asiasta.

5. Jos työehtosopimusta ei vahvisteta yleissitovaksi, yli 60 % leipomoalan työntekijöistä putoaa kokonaan työehtosopimuksen ulkopuolelle, jolloin vain lainsäädäntö määrittää heidän työehtojensa minimitasot. Kun 80 prosenttia työpaikoista on pieniä, 1–4 henkilöä työllistäviä yrityksiä, ei ole todennäköistä, että työntekijät pystyisivät pitämään työsuhteensa ehdot samalla tasolla kuin normaalisitovan työehtosopimuksen piirissä olevilla työntekijöillä on.

Leipomotyölain kumoaminen ei siis koske pelkästään kolmivuorotyötä tekeviä työntekijöitä, vaan kaikkia leipomoalan työntekijöitä, jotka tekevät yötyötä ja joiden työnantaja ei ole ETL:n jäsenyritys.

Noin 13 % leipomoalan työvoimasta työskentelee kolmivuorotyössä, noin 650 henkeä. Suurin osa heistä työskentelee ETL:n jäsenyrityksissä.

Noin 17 % leipomoalan työvoimasta työskentelee kaksivuorotyössä, noin 850 henkeä.

Jos leipomotyölaki kumotaan, leipomoalan työehtosopimus ei suojaa 100 %:n yötyölisän menettämiseltä noin 1500 työntekijää, jotka työskentelevät kaksi- ja kolmivuorotyössä, eli noin 30 % leipomoalan työvoimasta.

Tämän lisäksi 25 % leipomoalan työntekijöistä tekee yötyötä muussa työaikamuodossa kuin vuorotyössä. Jos heistä 60 % työskentelee järjestäytymättömissä yrityksissä, se tarkoittaa, että 15 % työntekijöistä menettää yötyökorvauksen, jos leipomoalan työntekijöiden työehtosopimus menettää yleissitovuutensa.

- Kolmivuorotyötä tekeviä työntekijöitä: 13 % leipomoalan työvoimasta
- Kaksivuorotyötä tekeviä työntekijöitä: 17 % leipomoalan työvoimasta
- Muita/ei ETL:n jäsenyrityksissä työskenteleviä: 15 % leipomoalan työvoimasta

→ Leipomotyölain kumoaminen ja 100 %:n yötyölisän poistuminen koskisi noin 45 % leipomoalan työntekijöistä.

Leipomotyölain kumoaminen ja 100 %:n yötyölisän poistuminen laskisi vuosiansioita:

- Kolmivuorotyötä tekevillä työntekijöillä keskimäärin noin 9000–10000 euroa
- Kaksivuorotyötä tekevillä työntekijöillä keskimäärin noin 2800–8300 euroa
- Muita työaikamuotoja tekevillä työntekijöillä (ei ETL:n jäsenyrityksessä työskentelevät) noin 0–100 %

Jos leipomotyölaki kumotaan, vähintään neljän vuoden siirtymäaika kumoamisen voimaantuloon olisi erittäin perusteltu myös siksi, että työehtosopimuksen ulkopuolelle jäävillä työntekijöillä olisi mahdollisuus neuvotella yötyökorvauksesta työnantajansa kanssa. Ja jos, kuten todennäköistä on, etteivät he pysty sopimaan kompensaatiosta työnantajansa

kanssa, he pystyisivät henkilökohtaisessa taloudessaan varautumaan ansioiden alentumiseen.

Pitkä siirtymäaika varmistaisi myös sen, että leipomoalan työntekijöiden työehtosopimuksen osapuolilla olisi mahdollisuus sopia uudessa työehtosopimuksessa yötyölisästä ja leipomoalan yrityksillä olisi mahdollisuus liittyä ETL:n jäseneksi.

Näin voitaisiin välttää tilanne, jossa leipomoalan työehtosopimusta ei vahvistettaisi yleissitovaksi, ja yli 60 % leipomoalan työntekijöistä ei putoaisi kokonaan työehtosopimuksen ulkopuolelle.

Helsingissä 9.12.2024

Erkki Rantamaa

Sopimuspäällikkö

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry